

■ Walki poza Królestwem

Powstanie listopadowe objęło swoim zasięgiem nie tylko Królestwo Polskie, ale także obszary Litwy, Podlasia, Wołynia i Podola. Z pomocą walczącej na terenach dzisiejszej Ukrainy szlacheckiej partyzantce przyszły oddziały regularnej armii pod dowództwem generała **Józefa Dwernickiego**. Jednak po ciężkich walkach z przeważającymi siłami rosyjskimi jednostki polskie musiały przekroczyć granicę z Austrią i złożyć broń. Powstanie na Wołyniu i Podolu upadło pod koniec maja. Do walk przeciwko Rosjanom na Litwie początkowo stanęły oddziały powstańcze, które dopiero w maju zostały wsparte przez siły z Królestwa Polskiego, dowodzone przez

generała **Antoniego Giełguda**. Wśród dowódców oddziałów powstańczych na Litwie wspaniała się szczególnie **Emilia Plater**. Niestety, nieudolne działania dowódców doprowadziły do klęski sił polskich na tym terenie.

Walka mieszkańców Królestwa Polskiego z siłami rosyjskimi spowodowała wzrost nastrojów niepodległościowych także w innych zaborach. Ochotnicy z Wielkopolski, Pomorza Gdańskiego, Krakowa oraz Galicji tworzyli oddziały partyzanckie i wspierali regularne wojsko. Wśród nich byli również ochotnicy z krajów europejskich. Powstanie listopadowe odbiło się szerokim echem w całej Europie. Polscy powstańcy w pełni realizowali bowiem romantyczną ideę walki o wolność.

WARTO WIEDZIEĆ

Barwy narodowe

Podczas powstania listopadowego po raz pierwszy zostały ustalone polskie barwy narodowe. Sejm Królestwa Polskiego uchwalił 7 lutego 1831, że:

Kokardę Narodową stanowią będą kolory herbu Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego, to jest kolor biały z czerwonym.

Wszyscy Polacy, a mianowicie Wojsko Polskie te kolory nosić mają w miejscu, gdzie takowe oznaki dotąd noszonymi były.

Chorągwie narodowe zdobyły lance ułanów walczących w powstaniu listopadowym.

? Odszukaj w innych źródłach informacje, jaka jest symbolika polskich barwy narodowych.

■ Wodzowie powstania listopadowego

Pierwszym dyktatorem powstania listopadowego był generał **Józef Chłopicki**, po którym naczelnym wodzem został generał **Michał Radziwiłł**. Po nim dowództwo obejmowali kolejno generałowie: **Jan Skrzynecki**, **Jan Krukowiecki** i **Maciej Rybiński**. Żaden z nich nie wierzył jednak w możliwość pokonania imperium carów. Dlatego unikali zdecydowanych działań. Niepochlebna opinia o dowódcach zachowała się w wierszyku:

*Chłop [Chłopicki] nas zdradził,
skrzyńka [Skrzynecki] przyskrzyńniła,
kruk [Krukowiecki] oko wydziobał,
ryba [Rybiński] zatopiła.*

Józef Chłopicki (1771–1854) był uczestnikiem insurekcji kościuszkowskiej, wojen napoleońskich i powstania listopadowego. W latach 1808–1812 walczył w Hiszpanii, gdzie opanował umiejętność dowodzenia oddziałami piechoty.

? Dlaczego – Twoim zdaniem – o przywódcach powstania krążyły niepochlebne opinie?

ĆWICZENIA

1. Opisz okoliczności wybuchu powstania listopadowego.
2. Przedstaw przebieg wojny polsko-rosyjskiej w 1831 r.
3. Omów przyczyny klęski powstania listopadowego.
4. Oceń, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia.